

статі також перегляд моральних і етичних уявлень про норми праці, їхню роль і місце в механізмі господарювання. Кризові умови господарювання, що склалися в світовій економіці в останні роки, зумовлюють необхідність подальшого дослідження сучасних тенденцій вдосконалення нормування праці.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Бондар О.С., Ковальська Я.С. Організація та нормування праці на підприємствах [Електронний ресурс] / Бондар О.С. / Режим доступу до статті: http://www.rusnauka.com/35_OINBG_2012/Economics/6_122766
2. Шатайло О.А., Капінос Г.І. Організація нормування праці та шляхи його вдосконалення [Електронний ресурс] / Шатайло О.А. / Режим доступу до статті: <http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=74498>
3. Позднякова С.В., Донцова В.Г. Особливості застосування методів нормування праці [Електронний ресурс] / Донцова В.Г. / Режим доступу до статті: <http://vuzlib.com.ua/articles/book/28642>
4. Беляєв В. Якою має бути норма праці в умовах ринку / В. Беляєв // Людина і праця. – 2008. – № 8 – С. 99–104
5. Бухалков М. И. Организация и нормирование труда [Текст]: учеб. для вузов / М. И. Бухалков. – М., 2007. – С. 164–170.
6. Горбатюк К.В. Шляхи удосконалення нормування праці в Україні [Електронний ресурс] / Горбатюк К.В. / Режим доступу до статті: <http://www.confcontact.com/2007nov/gorbatyuk.htm>
7. Гамаль О. В. Особливості нормування діяльності слідчих підрозділів / Трудове право України в контексті європейської інтеграції: Матеріали наук.-практ. конф., Харків, 25-27 травня 2006 р. / За ред. проф. В. С. Венедіктова. – Х.: УАФТП; ХНУВС, 2006. – С. 222-224.
8. Мороз В.Є. Вивчення затрат часу методом «моментних спостережень» // Економічні науки. – 2010. – Вип. 17.
9. Шабанова Г.П. Повышение производительности и нормирование труда [Электронный ресурс] / Шабанова Г.П. / Режим доступа к статье: <http://www.iprnou.ru/article.php?idarticle=002953>
10. Масло Я.Б., Цветнова О.В. Значення нормування праці в сучасних умовах господарювання [Електронний ресурс] / Масло Я.Б. / Режим доступу до статті: <http://ea.donntu.edu.ua:8080/jspui/bitstream/123456789/>

УДК 635:338.439.5

Сарапіна О.А.

*доктор економічних наук, професор,
Херсонський національний технічний університет*

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ РИНКУ ОВОЧЕВОЇ ПРОДУКЦІЇ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ

TRENDS IN DEVELOPMENT OF THE MARKET OF VEGETABLE PRODUCTION IN CONDITIONS OF ECONOMIC GLOBALIZATION

АНОТАЦІЯ

У статті аналізуються особливості функціонування ринку овочевої продукції в умовах глобалізації. Сформульовані пріоритетні напрями розвитку ринку овочевої продукції, з метою підвищення конкурентоспроможності, стійкості та безпеки національних позицій у світовій економіці.

Ключові слова: овочева продукція, агропромисловий комплекс, продовольчий ринок, ринкові відносини.

АННОТАЦИЯ

В статье анализируются особенности функционирования рынка овощной продукции в условиях глобализации. Сформулированы приоритетные направления развития рынка овощной продукции, с целью повыше-

ния конкурентоспособности, устойчивости и безопасности национальных позиций в мировой экономике.

Ключевые слова: овощная продукция, агропромышленный комплекс, продовольственный рынок, рыночные отношения.

ANNOTATION

The article analyses the peculiarities of the market of vegetable production in the conditions of globalization. Formulated priority directions of development of the market of vegetable production, with the aim of increasing competitiveness, sustainability and security of national positions in the world economy.

Key words: vegetable products, agroindustrial complex, food market, market relations.

Постановка проблеми. Рівень розвитку аграрного ринку визначає стан продовольчої безпеки і економічного розвитку країни, оскільки аграрний сектор за умови його формуванні на основі широкого застосування сучасних інноваційних та інформаційних технологій отримує значні фінансові можливості для забезпечення стандартів якості технологічних процесів виробництва. Україна одна з небагатьох країн світу, яка здатна забезпечити не тільки власні потреби, а й стати потенційним експортером якісної овочевої продукції, як у свіжому вигляді, так і консервованої продукції у широкому асортименті. Зростає актуальність питання формування якісної основи аграрного ринку у контексті значного впливу глобалізаційних процесів.

Аналіз досліджень і публікацій. Науково-теоретичні основи розвитку та управління діяльності підприємств агропромислового комплексу, їх інвестування, фінансування, інтеграції за умов глобалізаційних перетворень висвітлено у працях О. Гудзинського, О. Єрмакова, О. Калюжної, П. Макаренка, М. Маліка, В. Писаренко, П. Саблука, М. Сахацького, Т. Стройко, І. Топіхи, І. Червена, О. Шебаніної.

Недостатньо розкритими залишаються питання впливу трансформаційних перетворень на формування внутрішнього та зовнішнього ринку овочевої продукції, що потребує подальшого дослідження у контексті глобалізації.

Мета статті. Провести оцінку особливостей функціонування ринку овочевої продукції, оцінити її роль у забезпеченні стабільного і безпечного розвитку країни, сформулювати пріоритетні напрями розвитку ринку овочевої продукції у контексті глобалізації.

Виклад основного матеріалу дослідження. Продовольчий ринок є одним із стратегічно важливих ринків будь-якої держави, що забезпечує функції продовольчої безпеки країни. Завдання продовольчого забезпечення населення країни овочевою продукцією вимагає проведення аналізу з питань розвитку ринку овочевої продукції, формування ефективних взаємовигідних організаційно-економічних відносин його суб'єктів на основі розви-

тку партнерства та створення умов ефективного функціонування сільськогосподарських товаровиробників.

Нарощування обсягів виробництва, розширення асортименту та підвищення якості овочевої продукції представляється можливим за умов інтеграції господарських зв'язків, організації ефективної господарської діяльності на промисловій основі в регіонах-лідерах з виробництва овочевої продукції, до п'ятірки яких входять: Херсонська (1193,0 тис.т), Харківська (711,8 тис.т), Дніпропетровська (586,6 тис.т), Донецька (512,7 тис.т), Київська (507,0 тис.т) області. Що характеризується вигідним географічним положенням з точки зору організації руху матеріальних потоків, рівнем технологічної готовності а також збільшенням щільності населення, зростанням платоспроможного попиту (рис. 1).

Вступ України до Світової Організації Торгівлі (далі за текстом – СОТ) активізував процес технологічного оновлення виробництв, орієнтацію на задоволення потреб споживачів на внутрішньому ринку, з урахуванням платоспроможного попиту населення. А також переорієнтацію виробництв на розширення експортних можливостей через розширення асортименту овочевої продукції у свіжому вигляді і консервованої овочевої продукції.

Інтенсивне насичення продовольчого ринку вітчизняною продукцією сприятиме нарощуванню і прискоренню оборотності капіталу у сфері виробництва та обігу, тим самим надаючи фінансову підтримку вітчизняному товаровиробнику на умовах, що не суперечать вимогам СОТ.

Проведені дослідження свідчать, що за весь період дослідження спостерігається стабільне зростання обсягів виробництва, за виключенням 2013 року, скорочення валового виробництва овочів у господарствах усіх категорій склало 1,4% відносно попереднього року, відхилення становило 144,0 тис. т. овочевої продукції (табл. 1).

Частка фермерських господарств у загальному обсязі валового збору овочів не є значною (3,1% у 2013 р.), спостерігається скорочення обсягів валового виробництва овочів на 11,4%. Переважна частина овочевої продукції виробляється госпо-

Таблиця 1

Виробництво овочевої продукції в Україні, тис. т

Рік	Усі категорії господарств		Сільськогосподарські підприємства, тис. т	у т.ч. фермерські господарства, тис. т	Господарства населення, тис. т
	тис. т	у % до попереднього року			
2008	7965,0	-	832,7	275,9	6856,5
2009	8341,0	104,7	896,4	223,7	7221,0
2010	8122,0	97,4	964,6	211,9	7157,8
2011	9832,9	121,1	1540,6	384,3	8292,4
2012	10017,0	101,9	1433,9	346,8	8582,8
2013	9873,0	98,6	1158,7	307,3	8713,9

Джерело: побудовано за даними: [5]

Рис. 1. Провідні регіони з виробництва овочевої продукції в Україні, 2013 рік

Джерело: побудовано за даними: [3]

дарствами населення (88,3% у 2013 р.), спостерігається збільшення обсягів виробництва на 1,5% (рис. 2).

З урахуванням зростаючої потреби населення в овочах, особливо у міжсезоння, додатково здійснюються поставки з країн ближнього і дальнього зарубіжжя (Іспанія, Польща, Нідерланди, Франція тощо).

Експортно-імпорتنі показники характеризують конкурентну позицію кожної країни. Щодо України, то за звітний рік вивезення продукції за межі країни порівняно з попереднім роком зросло більше ніж у 2 рази, що у свою чергу спричинило зростання негативного балансу міжнародної торгівлі на 75%, оскільки валютні надходження від експорту овочів набагато нижче у вартісному виразі, ніж вартість імпортованої продукції.

Однак це не означає, що обов'язково необхідно зменшувати ввезення, обсяги можуть зростати, але разом із підвищенням якісних характеристик продукції і розширенням асортименту продукції на продаж, що у більшому ступені задовольнить споживчий попит на ринку. Вивезення продукції за межі країни, враховуючи потреби внутрішнього ринку, дозволить використовувати більш раціонально виробничі потужності та мати можливість збільшувати обсяги виробництва та ви-

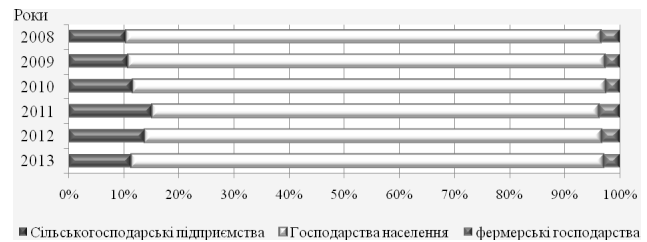

Рис. 2. Структура виробництва овочів в Україні за категоріями виробників, %

Джерело: побудовано за даними: [2; 4]

возити надлишки за межі держави, що у свою чергу сприятиме досягненню позитивного сальдо зовнішньоекономічного обороту та сприятиме самозабезпеченню країни продукцією овочівництва.

В Україні новим сегментом на ринку овочів залишається органічна продукція, продукції при виробництві якої не використовують мінеральні добрива і засоби захисту рослин. Даний сегмент ринку має тенденцію до розширення в останні роки, особливо у країнах Європейського Союзу. Зацікавленість в органічній продукції споживачів в Україні не підтримується достатністю купівельної спроможності, натомість продукція має значний експортний потенціал, який потрібно розвивати [2].

Взаємозв'язок рівня фінансово-економічної стабільності країни формує купівельну спроможність населення що, у свою чергу, дає можливість нарощувати обсяги виробництва і продажу, визначаючи пріоритетні напрями.

Результати проведеної оцінки взаємозв'язку середньомісячного доходу та рівня споживання овочів, представлено нами у таблиці 2.

Проведене нами дослідження свідчить, що спостерігається зростання рівня споживання овочів. Зростання наявного се-

Таблиця 2

**Взаємозв'язок зміни середньомісячного наявного доходу
в розрахунку на одну особу і рівня споживання овочів в Україні в динаміці**

Показник	Роки					
	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Середньомісячний наявний дохід у розрахунку на одну особу, грн.	1143,0	1217,2	1528,9	1770,8	1994,3	2180,6
Темп зростання середньомісячного наявного доходу, % до попереднього року	-	106,5	125,6	115,9	112,6	109,3
Споживання овочів і продовольчих баштанних, кг на рік на душу населення	129,2	137,1	143,5	162,8	163,4	163,0
Темп зростання споживання, % до попереднього року	-	106,1	104,7	113,4	100,4	0,998

Джерело: побудовано за даними: [1; 4]

редньомісячного доходу за весь досліджуваний період та зменшення споживчого рівня овочів у 2013 р. може свідчити про перерозподіл доходів населення за іншими напрямами витрат.

Вважається, що рівень споживання овочів на душу населення безпосередньо пов'язаний з рівнем доходу, і свідчить про загальний добробут, чим вище споживання продукції, тим вище доходи населення. Для розвинутих країн основною складовою доходів населення є заробітна плата, яка складає до 70%. Так, у Великобританії вона становить 65% загальних доходів, у Німеччині – 64%, в Італії – 52%, у США – 53%, в Японії – 69%, у Франції – 58%. Проте в умовах трансформаційних економік за рахунок заробітної плати, що отримана за основним місцем роботи, забезпечується близько 30% потреб населення [6].

Турбота держави про здоров'я та рівень життя населення, розширення присутності України на світовому продовольчому ринку, висувають нові, більш високі вимоги до якості продукції, стандартів виробництва, його конкурентоспроможності згідно міжнародних норм та правил.

На даний момент виробники виготовляють та постачають продукцію, яка переважно не спроможна конкурувати з європейськими стандартами. Вирішення потребують питання обмеження неякісної продукції, яка часто пов'язана з відсутністю належного обладнання для сортування, миття, пакування овочів, нерозвинутою інфраструктурою, слабкою логістикою, частково з відсутністю до-

статньої інформації та недостатнім рівнем соціальної відповідальності товаровиробників у забезпеченні відповідності стандартам якості овочевої продукції і її безпечності для споживача.

Отже, якісні аспекти і складові безпечності продукції прямо залежать від соціальної відповідальності власника щодо дотримання встановлених стандартів. У країнах Європейського Союзу зазначені процедури є чітко виваженими і контролюються відповідними державними службами.

Вирішення проблемних питань вимагає запровадження комплексних заходів щодо державного контролю за якістю продукції, ціноутворення, матеріально-технічного забезпечення, кредитування, розвитку виробничої і соціальної інфраструктури, тощо.

Висновки. Процес ефективного формування ринкових відносин залежить від добре налагоджених міжгалузевих зв'язків, основним етапом якого виступає виробничо-технологічна сфера, яка в умовах сьогодення потребує якісно нового підходу щодо її розвитку. Перерозподіл частки основних постачальників овочевої продукції на користь особистих селянських господарств відбувся під впливом багатьох факторів, один із яких застаріла матеріально-технічна база.

Успішна реалізація пріоритетних завдань у розвитку ринку овочевої продукції потребує розробки інших критеріїв оцінки та методів господарювання. Вагомим напрямом розвитку є створення кластеру у рамках якого, на основі інтеграційних і кооперативних зв'язків, високими темпа-

ми відбуватиметься адаптація аграрних і переробних підприємств до конкурентних умов, умов Світової Організації Торгівлі.

Зважаючи на глобалізаційні процеси, які загострюють продовольчу безпеку у багатьох країнах світу, потрібно приділити підвищену увагу ринку овочів, як одному із джерел формування експортного потенціалу держави, ефективність якого залежить від забезпечення умов щодо технологічного оновлення галузі на інноваційних засадах і розвитку логістичної діяльності.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Доповідь. Заробітна плата та стан її виплати у 2013 році / Державна служба статистики України. [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://ukrstat.org/uk/druk/publicat/kat_u/publ11_u.htm
2. Писаренко В.В. Маркетинг овочевої продукції (методичні та практичні аспекти): Монографія / В.В. Писаренко. – Полтава: ФОП Говоров С.В., 2008. – 304 с.
3. Статистичний збірник. Сільське господарство України у 2013 році / За ред. Н.С. Власенко. – Київ, 2014. – 180 с.
4. Статистичний збірник. Баланси та споживання основних продуктів харчування населенням України / За ред. Н.С. Власенко. – Київ, 2014. – 54 с.
5. Статистичний бюлетень. Збирання урожаю сільськогосподарських культур, плодів, ягід та винограду в регіонах України за 2013 рік / О.М. Прокopenko. – Київ, 2014. – 102 с.
6. Стрілецька Т.С. Якість життя населення як ключовий фактор соціально-економічного розвитку міста // Економічний простір. – 2008. – №17. – С. 86-92.

УДК 658.589:330.131.7

Ткачова А.В.

*кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки підприємства,
Макіївський економіко-гуманітарний інститут*

РИЗИКИ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ ПІДПРИЄМСТВА: СПЕЦИФІКА, ВИДИ, МЕТОДИКА УПРАВЛІННЯ

RISKS OF INNOVATIVE PROJECTS OF ENTERPRISE: SPECIFIC, KINDS, MANAGEMENT METHOD

АНОТАЦІЯ

У статті розглянуто специфіку інноваційних проектів підприємства, запропоновано комплексну методику управління ризиками інноваційних проектів із урахуванням ризикових чинників макро- і мікрорівня, яка дозволяє приймати раціональні управлінські рішення за проектом.

Ключові слова: інновація, інноваційний продукт, інноваційний проект, ризик, управління, макроризик, мікроризик.

АННОТАЦИЯ

В статье рассмотрена специфика инновационных проектов предприятия, предложена комплексная методика управления рисками инновационных проектов с учетом рискованных факторов макро- и микроуровня, которая позволяет принимать рациональные управленческие решения по проекту.

Ключевые слова: инновация, инновационный продукт, инновационный проект, риск, управление, макрориск, микрориск.

ANNOTATION

In the article the specific of innovative projects of enterprise is considered, the complex method of management by risks of innovative projects is offered taking into account risk factors on the macro- and micro-level, which allows to accept rational administrative decisions on a project.

Key words: innovation, innovative product, innovative project, risk, management, macro-risk, micro-risk.

Постановка проблеми. В сучасних умовах господарювання кожне підприємство повинно прагнути до розвитку свого інноваційного потенціалу, забезпечуючи виробничі процеси новою технікою, технологією і можливістю випускати нові товари. Ні один суб'єкт економічних відносин, націлений на успішний довгостроковий розвиток, не обходиться без